

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасний нестабільний стан економіки України обумовлює зростання потреби в залученні позикових ресурсів суб'єктами господарювання з метою забезпечення ефективної діяльності та отримання ними прибутку, тому сьогодні кредитування стало одним із найпопулярніших джерел залучення фінансових ресурсів торговельними підприємствами.

Найбільш розповсюдженою формою залучення ресурсів є отримання банківського кредиту. Проте, залучаючи кредитні ресурси, підприємство не завжди має змогу гарантувати їх повернення, що обумовлено певними ризиками підприємницької діяльності.

В Україні заборгованість за кредитами, наданими комерційними банками суб'єктам господарювання, є значно вищою, ніж у розвинутих державах з ринковою економікою. У такій ситуації визначення кредитоспроможності позичальників набуває не тільки особливої актуальності, а й потребує розроблення відповідної методологічної основи для її кількісного виміру.

Метою аналізу кредитоспроможності є оцінка результатів фінансової діяльності позичальника, на підставі якої банк приймає рішення щодо можливості надання кредиту або припинення кредитних відносин з даним клієнтом. Оцінка кредитоспроможності суб'єктів господарювання має враховувати не лише показники, що використовуються для оцінки діяльності підприємства, а також і прогнозування економічної ситуації в умовах нестабільності зовнішнього середовища.

Інформаційною базою, покликаною забезпечити процес оцінки кредитоспроможності клієнтів банку, можуть бути матеріали, отримані безпосередньо від позичальника (його звітність), кредитна історія підприємства; відомості, які при необхідності можуть бути одержані із зовнішнього оточення клієнта (постачальників, кредиторів, покупців продукції, обслуговуючих банків), а також матеріали державних органів та зовнішніх аудиторів (галузеві аналітичні дослідження, статистична інформація, аудиторські висновки тощо).

Існують різні методи оцінювання кредитоспроможності, зокрема:

– оцінка фінансового стану з використанням абсолютних показників – використовується для оцінки окремих сторін фінансового стану, а саме, рівня фінансової стійкості з боку прибутковості

підприємства на основі використання результатів маржинального аналізу; визначення типів фінансової стійкості за критерієм стабільності джерел покриття запасів. Фінансовий стан торговельних підприємств залежить від оптимальності витрат обігу і тривалості часу реалізації товарів покупцям, тому важливим фінансовим показником діяльності торговельних підприємств є швидкість обороту обігових коштів, тобто час від моменту оплати отриманих від постачальників товарів до їх реалізації населенню;

– метод фінансових коефіцієнтів – передбачає розрахунок певних показників, що характеризують фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність, рентабельність (прибутковість) діяльності, майновий стан та ділову активність. Наведені коефіцієнти розраховуються на початок і кінець кредитного періоду, тоді ж проводиться оцінювання їх динаміки і порівняння з нормативами, встановленими банком. У процесі аналізу може бути зроблене ранжування коефіцієнтів за важливістю. Методика ранжування коефіцієнтів і розрахунку у кожного банку може бути власна, це його комерційна таємниця, яка не повідомляється клієнтам;

– рейтингова оцінка – полягає у класифікації підприємств за певними ознаками виходячи з фактичного рівня показників фінансового стану і рейтингу кожного показника;

– бальна оцінка – полягає в проведенні аналізу фінансових коефіцієнтів шляхом порівняння отриманих значень із нормативними величинами і отриманні узагальнюючого показника, вираженого в балах;

– матрична оцінка – базується на побудові матриці сукупності фінансових показників, яка перетворюється на матрицю стандартизованих коефіцієнтів. Надає змогу здійснювати порівняльну рейтингову оцінку за певними показниками;

– інтегральна оцінка – є визначенням інтегрального показника на основі застосування різноманітних методичних підходів. При цьому інтегральний показник може характеризувати як окремі складові, так і в цілому фінансовий стан торговельного підприємства;

– дискримінантні моделі – дозволяють визначити вірогідність настання банкрутства на основі використання інтегральної моделі аналізу фінансового стану підприємства.

Кожен із методів оцінки кредитоспроможності взаємно доповнює один одного, тому торговельні підприємства застосовують індивідуальний підхід до їх вибору.